LITERARY STUDIES. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.161.3:[81'27:82-313.2]

<https://doi.org/10.31548/philolog2020.04.045>

ПРОБЛЕМА МОВИ В СУЧАСНИХ БІЛОРУСЬКИХ АНТИУТОПІЯХ

О. А. ПОГРЕБНЯК, кандидат філологічних наук, асистент,
Київський національний університет імені Тараса ШевченкаE-mail: alena.pogrebnyak@ukr.net<http://orcid.org/0000-0002-7509-1352>

Анотація. У статті проаналізовано романи сучасних білоруських письменників «Мова» (2014) В. Марціновіча та «Дзень Святога Патрыка» (2017) Г. Севярінец. З'ясовано, що структурним стрижнем обох романів, їх центральною темою і основою художнього конфлікту є проблема статусу білоруської мови у суспільстві та її перспективи. Ця проблема є актуальною в сучасному білоруському соціумі і порушується в численних художніх творах, у публіцистичному та науковому дискурсі (В. Акудовіч, П. Васюченка, Г. Севярінец, А. Бахаревіч та ін.). Обґрунтовано використання авторами як реалістичної стилістики, так і методу фантастичного припущення. Саме цей метод визначає жанрову природу та соціально-критичну проблематику обох творів (роман-попередження). Проаналізовано наративні прийоми, особливості побудови конфлікту та системи образів у романах. Реалізація похмурих прогнозів письменників про смерть білоруської мови як неминучий фінал тривалої маргіналізації її статусу відбувається за рахунок негативних фантастичних сюжетів. Автори інтерпретують проблему на індивідуальному рівні – протагоністи і їх шлях до мови / стосунки з мовою, та універсальному – мова як чинник існування нації, мова як маркер ідентичності, втрата історичної пам'яті / втрата мови / втрата держави. Виокремлюються також авторські стратегії подолання кризової ситуації, пов'язаної з особливостями функціонування білоруської мови в сучасній Білорусі. Г. Севярінец пропагує мову і літературу як безцінний скарб і надбання предків, яке слід ретельно зберігати, вивчати, плекати і примножувати. Натомість В. Марціновіч відкидає класичні концепції нації та мови, позиціонує написані білоруською мовою художні твори як джерело задоволення, «кайфу» (мова як заборонений наркотик), поки що цілком доступне мешканцям незалежної Білорусі.

Дослідження є спробою привернути увагу до важливих процесів, які сьогодні відбуваються у білоруській літературі та білоруському суспільстві, однак залишає перспективи для подальшого всебічного поетологічного, етно- і соціолінгвістичного аналізу цих текстів.

Ключові слова: білоруська мова, білоруська література, роман-попередження, білоруська фантастика, мова і нація.

Актуальність. Проблема білоруської мови, її статусу і функціонування в сучасному білоруському соціумі є поліаспектною і, за словами В. Акудовіча, давно переросла з філологічної у політичну [1, с. 117]. Заявлена проблема особливо актуалізувалася в білоруському суспільстві на піках так званого національного відродження від часів Франциска Скорини (1486 – 1551). «Мовно-етнографічна» концепція була прийнята за основу ідеологами і творцями відродження у XIX ст. (покоління філаматів, К. Калиновський, В. Дунін-Марцінкевич, Ф. Богушевич), на початку XX століття (М. Богданович, Янка

Купала, брати Луцькевичі, В. Ластовський та ін.), у 20-х роках XX ст. («білорусизація» як ключова ідея культурної державної політики у БРСР), національно-демократичними силами на початку 90-х років XX ст. [1, с. 109].

Особливої гостроти ця проблема набуває в контексті національного літературного процесу, характерними ознаками якого в сьогоденній Білорусі є зменшення накладів білоруськомовних книг, звуження кола потенційних читачів цих текстів, вибір білоруськими авторами російської як мови своєї творчості, поступове витіснення білоруської зі сфери освіти і науки [10]. Слід зазначити, що офіційна статистика і

© О. А. Погребняк

«International journal of philology» | «Міжнародний філологічний часопис» Vol. 11, № 4, 2020

культурна політика спрямовані на замовчування проблеми. Ситуація ускладнюється ще й наявністю двох нормативних граматик, так званих «тарашкевиці» та «наркомівки» і тривалим протистоянням між їх прибічниками у фаховому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цій темі присвячено низку поетичних і прозових художніх творів (А. Хадановіч, У. Арлов, Г. Севярінець, В. Марціновіч, Н. Кудасава, М. Мартисевіч та ін.), філософських, літературознавчих та культурологічних розвідок (В. Акудовіч, П. Васюченко, Г. Севярінець, А. Бахаревіч та ін.) сучасних білоруських письменників, що свідчить про її актуальність і злободенність. Філософ і культуролог В. Акудовіч у есе «Мова (Знак біди)» аналізує мовну ситуацію у Білорусі початку 2000-них з історичної, лінгвістичної, соціологічної, політичної і економічної перспективи: «... *тутешня мова від самого початку була тим занебним, зневажливим тавром, яке кожен мусив витравити (чи хоча б старанно приховати), коли бажав підвищити свій соціальний статус*» [1, с. 111]. [Акудовіч]. Невтішний прогноз В. Акудовіча і стосовно майбутнього мови: «*Коли мова системно знижує рівень добробуту масового пересічного громадянина – у цієї мови немає перспективи, принаймні, гарантованої*» [1, с. 113].

Майбутнє білоруської мови стало також предметом художнього осмислення у романах сучасних білоруських письменників. **Метою розвідки** є аналіз МОВИ як центральної сюжетотворюючої проблеми в антиутопіях «Мова» (2014) В. Марціновіча та «Дзень Святога Патрыка» (2017) Г. Севярінець. Обравши об'єктом дослідження саме ці твори, виходимо із загальноприйнятого тлумачення антиутопії як авторського методу зображення дійсності, яка трактується автором як негативна чи небажана [2]. Соціально-критичний аспект визначає відповідність обох творів канонам антиутопії / роману-попередження як одного з різновидів соціально-фантастичної літератури (за О. Ковтун) [6, с. 88], а статус мови у білоруському суспільстві майбутнього розглядається як основа драматичного конфлікту в них.

Матеріали і методи дослідження. Жанр та ідейно-тематична близькість вищеназваних романів, які вийшли друком впродовж кількох років і мали суттєвий комерційний успіх, спонукають уважніше

поглянути і на саму проблему, і на способи її художньо-мистецької інтерпретації. У статті використовуються методи герменевтичного аналізу, соціологічний, елементи теорії націй та націоналізму для з'ясування значення МОВИ як чинника збереження нації в потрактуванні В. Марціновіча та Г. Севярінець.

Результати дослідження та їх обговорення. Смерть мови (Г. Севярінець) або тотальна заборона вживання мови, мова як злочин (В. Марціновіч) – саме таку візію недалекого майбутнього своєї країни та її громадян подають ці письменники. Завдання, яке ставлять перед собою автори – актуалізація проблеми занепаду, маргіналізації білоруської мови у сучасному соціумі, проблеми, яка загрожує усій нації і ставить під сумнів саме її існування. Однак авторські художні стратегії реалізації такого фантастичного (будемо сподіватися!) припущення, як і сприйняття самої проблеми є цілком відмінними.

Віктор Марціновіч (1977 р. н.) – доктор філософії, мистецтвознавець і один із найпопулярніших письменників сучасної Білорусі, творам якого більшою чи меншою мірою властиві елементи фантастики і гостросоціальна проблематика. Його дебютний російськомовний роман «Параноя» (2009) перекладено англійською, фінською, німецькою мовами. Перший білоруськомовний роман «Сцюдзёны вырай» (2011) присвячений білоруській літературі. За цей інтернет-роман у 2012-му році Віктор Марціновіч отримав літературну премію «Дебют» імені Максима Богдановича у жанрі прози. Цей же твір було включено до списку білоруської літературної премії імені Єжи Гедройця. У 2013 році вийшов третій, один з найбільш відомих романів В. Марціновіча – «Сфагнум». Ще у формі рукопису він потрапив до списку російської літературної премії «Національний бестселер», а в 2014 отримав премію (Encouragement award) Європейського товариства наукової фантастики (European Science Fiction Society) [4].

Роман «Мова 墨瓦», який з 2014 року витримав уже три перевидання, за авторським визначенням, можна віднести до жанру соціальної фантастики або лінгвістичного бойовика [8]. Події твору розгортаються у Мінську 2044 року, що за китайським календарем відповідає 4741 року. Білорусі як держави більше не існує, її територія входить до складу Союзу держав Росії та Китаю, а в самому центрі Мінська розташований квартал Чайнатаун. У цьому світі

панує єдиний бог – бог шопінгу, а білоруська мова стає потужним наркотиком класу «несубстанційних психатропаў» [7, с. 70], що впливає безпосередньо на психіку без шкоди для фізіологічного стану особи [7, с. 13]. Вживання мови дає для тутешніх людей, які колись були білорусами, хоч і абсолютно забули про це, дозу шаленої насолоди, але викликає втрату просторової й часової орієнтації, візуальні та слухові галюцинації з виразним етнографічним ефектом [7, с. 19; с. 38; с. 72]. Наркотик поширюється у вигляді згорток / «скрутак» з цитатами із різних літературних творів. Досягнення повторного ефекту вимагає збільшення мовної дози, тобто більшої кількості прочитаного нового тексту. Вживання мови карається статтю 264 Кримінального кодексу Союзної держави Китаю та Росії ув'язненням на термін до десяти років, а за продаж мови загрожує смертна кара [7, с. 70].

Автор застосовує своєрідний наративний прийом – оповідь ведеться почергово від імені двох дійових осіб – контрабандиста і наркоторговця Сергія («Барига») і затятого наркомана («Джанкі»), які зустрічаються тільки в кінці роману. Сергій випадково стає власником безцінного скарбу – цілої книги, написаної білоруською мовою. Це сонети Вільяма Шекспіра у перекладі поета Володимира Дубовки, за яким полюють усі: китайці-наркоторговці, Джанкі, Держнаркоконтроль і таємничі тріади. Текст роману насичений численими цитатами і алюзіями з класичної білоруської літератури, а навколо книги перекладів розгортається напружений збройний конфлікт за участю мафії, білоруського націоналістичного підпілля і каральних органів Союзної держави.

Книга білоруською мовою, за яку можна віддати життя – головний герой цього роману. В. Марціновіч таким чином намагається змінити модус МОВИ як етично і енергетично зарядженого маркера / поняття, надати йому принципово інших конотацій, наситити «*новою міфологією, новим кіберзвучанням*» [5]. Автор наголошує: «*Моє завдання було не в тому, щоб зробити боляче, хоча кінець твору вельми трагічний <>. Однак моє глобальне завдання – перепозиціонувати мову і поглянути на неї якимось по-іншому. Цей текст інтерпретує мову не лише як засіб комунікації, цей текст працює з мовою як джерелом насолоди. <> За допомогою розмови про майбутнє, про мову як криницю кайфу я*

намагаюся донести якийсь позитивний, вагомий меседж: мова є засобом, на якому написані цінні для нас тексти білоруської культури» [5].

Концепцію «мови як кайфу» В. Марціновіч, обґрунтовує і з наукової точки зору, обравши для епіграфу цитату з праці Ролана Барта «Риторика образу» [7, с. 3] і згадуючи в інтерв'ю теорію психоаналізу Жака Лакана: «*Мова є структурою нашого підсвідомого. Коли я – це є мова, то чому ми не виходимо з того, що усі поняття про добро і зло <> так само спотворені через те, що ми постійно розмовляємо чужою мовою?*» [5]. Автор упевнений – розмовляючи мовою іншого народу, ти перестаєш бути собою, ти житимеш зрештою в чужій державі, закони якої напишуть для тебе чужі люди. Щастя, кохання, свобода – ці поняття не матимуть сенсу в твоєму житті, як переконається романтик Сергій, кохана якого відмовляється зустрічатися з ним саме через білоруськомовну книгу.

Увагу привертає і художнє оформлення роману: два китайські ієрогліфи на обкладинці співвідносяться за вимовою з двома складами білоруського слова «мова», де «мо» означає «дах», «черепиця», а «ва» - чорнило [7, с. 42]. Видання книги викликало суспільний резонанс і хвилю різноманітних інтермедіальних інтерпретацій серед прихильників В. Марціновіча. Було випущено стилізовані під білоруську вишиванку футболки з ієрогліфами «МО» і «ВА», а художниця Наталля Гарачая підготувала виставку графічних робіт за мотивами твору.

Фінал роману звучить фатально, передусім – для самої мови, яка виявляється втраченою назавжди, адже завдяки продуманій операції спецслужб Союзної держави мову перестають розуміти навіть ті, хто раніше «сидів на ній». Попри художню умовність, авторські прогнози щодо майбутнього рідної мови сприймаються надзвичайно реалістично.

Поєднанням реалістичного та фантастичного методу характеризується і роман Ганни Севярінец (1975 р. н) «Дзень Святога Патрыка». Авторка – письменниця, літературознавиця, перекладачка, вчителька російської та білоруської мов, активна громадська діячка і блогерка. Події у цьому творі розгортаються паралельно у двох наративних площинах, пов'язаних між собою не сюжетно, а лише проблемно-тематично: обидві героїні, і автобіографічна, і літературна, кожна у своєму хронотопі,

з'ясовують свої стосунки з білоруським словом, з білоруською літературою і літераторами. Героїнь роману об'єднує передусім любов до рідного слова, зануреність в літературу і той шлях, який їм довелося пройти до мови: *«Для яе мова не была роднай – яна наогул мала для каго была сапраўды роднай. Сказаць па праўдзе, Марыне нават цяжка было ўявіць сабе тых беларусаў XXI стагоддзя, ля калыскі якіх маці вырашала звычайныя паўсядзённыя пытанні па-беларуску. Існавалі, канешне, нейкія інтэлектуальныя беларускамоўныя сем'і, купкі, гурткі – ну дык і лаціна колькі яшчэ жыла, нягледзячы на тое, што памерла»* [9, с. 6].

Головна героїня твору Марина Домейко – білоруський філолог і експерт Комісії Міжнародної лінгвістичної колегії, яка внаслідок проведених досліджень і всебічного аналізу мовної ситуації приймає рішення визнати білоруську мову мертвою: *«мова вийшла з ужитку – мова павінна памерці. Газет няма, часопісаў няма, справаводства няма, адукацыі няма, апошняя кніжка была надрукавана дваццаць два гады таму і не прадалася зусім ... Апошняя кніжка, пасля якой мова памерла»* [9, с. 5]. Саме вона стає такою і особою, якій належить керувати процесом консервації мови: *«Мову трэба будзе кансерваваць. Падручнікі, нарматыўныя зборнікі, літаратуру, публіцыстыку, кіно запісы спектакляў, нейкія асобныя дакументальныя стужкі – усё, што назапашана і не запатрабавана сучаснасцю, перагледзець, ацаніць, выбраць і самае каштоўнае захаваць. <...> нарэшце тое, што яна любіла, будзе такім і толькі такім, якім яна яго бачыць. Спрадвеку, цяпер і заўсёды, і на веки вечныя. Амэн»* [9, с. 5-6].

Що поставити на полиці спецсховища, які твори залишити для історії та вузького кола фахівців, а які – відправити у небуття? Марині доводиться приймати доленосні історичні рішення, орієнтує на власну інтуїцію, знання і смак, а зовсім не на переліки імен в шкільних підручниках. Працюючи з проблемою канону, Г. Севярінец ревізує літературний процес у Білорусі останніх років, випрацьовує критерії для оцінки художньої творчості своїх сучасників. Так поряд з М. Богдановичем і Янкою Купалою, В. Дубовкою та В. Короткевичем, на цих полицях опиняється і «Мова» В. Марціновіча. Авторка розглядає справді вартісні твори з національного літературного пантеону (В. Короткевича, В. Бикова, Я. Бриля та ін.) і як

напрочуд ефективну терапію від депресії етнічних білорусів. Саме таке прикладне і фінансово прибуткове застосування фондам книгосхо-вища пропонує «російський білоруський націоналіст» Семенов, коханий і колега Марини. Ідеалістка Марина обурюється меркантильним ставленням Семенова до своєї «святої справи», однак проєкт виявляється комерційно успішним. Людям майбутнього для душевного здоров'я потрібні будуть хороші книги рідною мовою, навіть якщо сьогодні вони не замислюються про це, припускає Г. Севярінец.

У фіктивній площині роману всупереч старанням експертів мова помирає безповоротно, адже пожежа знищила найцінніше, що було зібрано у сховищі. Гине, намагаючись врятувати книги титульних білоруських письменників, і Марина Домейко. Але це не кінець історії. В останній главі твору автобіографічна героїня займається підготовкою грядок до весняного сезону на своїй присадибній ділянці. Позаду – пора збору і консервації цьогорічного врожаю, а попереду – зима. Героїня дбайливо удобрює землю попелом, милується полицями комори, що вгинаються від домашніх заготовок. Паралелі тут очевидні. Навіть вогонь не в змозі цілком зупинити енергію життя. Письменниця бачить порятунок для мови у неперервності зв'язку поколінь її носіїв, поверненні до класичної культурної спадщини, збереженні традиційних ритуалів і практик, укріпленні статусу мови як базового фундаменту існування нації. Слова, якими Ганна Севярінец завершує свій твір, рефреном повторюють motto книги, її головну ідею, винесену епіграфом на першу сторінку: *«Жыццё працягваецца, смерці няма»* [9, с. 3, 235].

Висновки і перспективи. Рухаючись у площині класичної концепції націй, ознаками яких є історична пам'ять, спільна мова і культурні цінності спільноти (Е. Сміт, Е. Геллнер, Б. Андерсон), Г. Севярінец пропагує білоруську мову і літературу як безцінний скарб і надбання предків, яке слід ретельно зберігати, вивчати, плекати і примножувати. У реалістичній площині роману авторка висловлює оптимізм і віру в незнищенність нації та її мови. Натомість В. Марціновіч рішуче відкидає усі архаїчні і модерні концепції, пропонуючи принципово інший шлях для вирішення проблеми. Він позиціонує мову як джерело задоволення, поки що цілком доступне мешканцям незалежної Білорусі. Чи зможе білоруська

мова із зневажливого тавра перетворитися у символ єдності нації, добробуту і щастя? Марціновіч стверджує, що зможе. Читати книжки і отримувати від цього насолоду – такий простий рецепт «виписує» В. Марціновіч своїм сучасникам, відверто застерігаючи: втрата мови призведе до втрати ідентичності і втрати власної держави.

Обравши принцип художньої умовності, письменники створили фантастичні світи, героям яких доводиться вирішувати цілком реальну проблему – збереження рідної мови а значить і національної ідентичності наступних поколінь співвітчизників. Авторів об'єднує активна громадська позиція та свідомий вибір на користь білоруськомовної творчості, який вони зробили у власному житті. Саме такий шлях обирають сьогодні відповідальні громадяни Білорусі. За словами часто провокативного письменника А. Бахаревича, *«Рідна мова – це нонсенс»*.

Список використаних джерел

1. Акудовіч В. Код адсутнасці. Асновы беларускай ментальнасці. Мінск: Логвінаў, 2007. 196.
2. Антиутопия. Большая российская энциклопедия в 35 томах. Москва: Большая российская энциклопедия, 2004-2017. [Електронний ресурс]. <https://bigenc.ru/literature/text/696919>
3. Бахарэвіч, А. Ніякай літасьці Альгерду Б. Мінск : Галіяфы, 2014. 174 с.
4. Віктар Валер'евіч Марціновіч. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. https://be.wikipedia.org/wiki/Віктар_Валер'евіч_Марціновіч.
5. Доза «Мовы». Першая ў свеце прэзентацыя новага рамана Віктара Марціновіча. VITEBSK4. ME. [Електронний ресурс]. https://vitebsk4.me/news/literatura/doza_movi
6. Ковтун Е. Н. Художественный вымысел в литературе XX века. Москва : Высшая школа, 2008. 408 с.
7. Марціновіч В. Мова 墨瓦 : 3-е вид. Мінск : Кнігазбор, 2019. 272 с.
8. Марціновіч: Мой новы раман «Мова» – эстэтычная правакацыя. Радые «Свабода». 09.09.2014. [Електронний ресурс]. <https://www.svaboda.org/a/26573101.html>
9. Севярынец Г. К. Дзень Святога Патрыка : выданне 2-е, папраўленае. Мінск : Рэгістр, 2018. 236 с.
10. Як беларуская мова паступова знікае са школ. Лічбы. 06.08.2019 | Беларуская мова.

Мову ми выбираем. І коли така можливість є – значить, мова живе і хоче жертви і розмножуватися. Мова – це не проблема. Проблема, коли мови немає» [3, с. 127]. Чи впорається білоруське суспільство з цією проблемою, покаже майбутнє.

Проаналізовані особливості індивідуально-авторського осмислення проблеми МОВИ та її статусу в проєкції на білоруське суспільство майбутнього не вичерпують змісту проблематики в ширшому – соціально-політичному дискурсі, а також у вужчому розумінні – на рівні жанрової специфіки романів, характеристики протагоністів, художньо-стилістичних особливостей кожного твору. Ця розвідка є спробою привернути увагу до важливих процесів, які сьогодні відбуваються у білоруській літературі та білоруському суспільстві, однак залишає перспективи для подальшого всебічного поетологічного, етно- і соціолінгвістичного аналізу цих текстів.

БУДЗЬМА БЕЛАРУСАМ!! [Електронний ресурс]. <https://budzma.by/news/schoolmova.html>

References

1. Akudovich, V. (2007). Kod adsutnasci. Asnovy belaruskaj mental'nasci [Absence code. Foundations of the Belarusian mentality]. Minsk: Logvinau, 196.
2. Antiutopia. Bol'shaia rossiiskaia entsiklopedia v 35 tomach [Dystopia. Great Russian Encyclopedia in 35 volumes]. Moscow : Bol'shaia rossiiskaia enciklopedia, 2004 – 2017. Available at: <https://bigenc.ru/literature/text/696919>
3. Bakharevich, A. (2014). Niiakai litasci Algerdu B. [No mercy to Algerd B.]. Minsk: Haliayfy, 174.
4. Viktor Valerievich Martsinovich. Wikipedia. Available at: https://be.wikipedia.org/wiki/Віктар_Валер'евіч_Марціновіч
5. Doza «Movy». Pershaia u svetse prezentatsia novaga ramana Viktora Martsinovicha [Language dose. The world's first presentation of a new novel by Viktor Martsinovich]. VITEBSK4.ME. Available at: https://vitebsk4.me/news/literatura/doza_movi
6. Kovtun, E. N. (2008). Hudozhestvennyi vymysel v literature XX veka [Fiction in 20th century literature]. Moscow : Vysshaya shkola, 408.
7. Martsinovich, V. (2019). Mova 墨瓦 [Language 墨瓦] : 3-e vyd. Minsk : Knigazbor, 272.
8. Martsinovich: Moi novyi raman «Mova»

© О. А. Погребняк

– esthetichnaia pravakatsia [My new novel "Language" is an aesthetic provocation]. Radyie «Svaboda». 09.09.2014. Available at: <https://www.svaboda.org/a/26573101.html>

9. Sevyarynets, G. K. (2018). Dzen Sviatoga Patryka [St. Patrick's Day] : vydannie 2-e, papraulenaie, Minsk : Registr, 236.

10. Iak belaruskaja mova pastupova znikaie sa shkol. Lichby. [How the Belarusian language is gradually disappearing from schools. Numbers]. 06.08.2019 | Belaruskaja mova. BUDZMA BELARUSAM!! Available at: <https://budzma.by/news/schoolmov.html>.

THE PROBLEM OF LANGUAGE IN MODERN BELARUSIAN DYSTOPIAS

O. A. Pogrebnyak

Abstract. *The article analyzes the novels of contemporary Belarusian writers "Language" (2014) by V. Martsinovich and "St. Patrick's Day" (2017) by G. Sevyarynets. It was found that the structural core of both novels, their central theme and the basis of artistic conflict is the problem of the status of the Belarusian language in society and its prospects. This problem is relevant in modern Belarusian society and raised in numerous works of art, in journalistic and scientific discourse (V. Akudovich, P. Vasyuchenko, G. Sevyarynets, A. Bakharevich, etc.). The authors use of both realistic stylistics and the method of fantastic assumption is substantiated. It is the method that determines the genre nature and socio-critical issues of both works (novel-warning). Narrative techniques, peculiarities of conflict construction and system of images in novels are analyzed. The realization of gloomy predictions of writers about the death of the Belarusian language as the inevitable finale of the long-term marginalization of its status is due to negative fantasy plots. The authors interpret the problem on an individual level - the protagonists and their path to language / relationship with language, and universal - language as a factor in the existence of the nation, language as a marker of identity, loss of historical memory / loss of language / loss of state. The author's strategies of overcoming the crisis situation related to the peculiarities of the functioning of the Belarusian language in modern Belarus are also singled out. G. Sevyarynets promotes language and literature as an invaluable treasure and heritage of ancestors, which should be carefully preserved, studied, nurtured and multiplied. Instead, V. Martsinovich rejects the classical concepts of the nation and language, positions the works of art written in the Belarusian language as a source of pleasure, "high" (language as a forbidden drug), while still fully accessible to the inhabitants of independent Belarus.*

The research is an attempt to draw attention to the important processes that are taking place today in Belarusian literature and Belarusian society, but leaves room for further comprehensive poetic, ethno- and sociolinguistic analysis of these texts.

Keywords: *Belarusian language, Belarusian literature, warning novel, Belarusian fiction, language and nation.*